

MGLU3512

HVA BRUKEN AV POPULÆRKULTUR I KLASSEROMMET KAN GJØRE MED ELEVERS SYN PÅ RELIGION OG LIVSSYN

Miriam Amalie Andreassen

16.05.22 - Vår 2022

Veileder: Jes Heise Rasmussen

Sammendrag

Denne oppgaven inneholder problemstillingen: Hva bruken av populærkultur i klasserommet kan gjøre med elevers syn på religion og livssyn. I denne oppgaven er det tatt i bruk teori om populærkultur, læreplan og bruk av populærkultur i undervisning. Gjennom en kvalitativ tilnærming ved hjelp av diskursanalyse og narrativ analyse blir episode 5 «Alt vi har felles» av NRK-serien «Selma og jakten på den perfekte tro» analysert. Sentrale funn i oppgaven er at ved hjelp av å utforske populærkulturelle uttrykk kan kompetansemål og kjerneelement bli nådd. Men man bør være kritisk til bruken og å reflektere over faglig innhold, for at populærkultur ikke bare blir brukt til underholdning. Populærkultur kan vise mangfold og representasjon, men man bør passe på at det ikke gir et stereotypisk og skeivt syn på religion og livssyn. Som lærer bør man være kritisk til hva man bruker, men med hjelp av populærkultur kan man skape samtaler om dagsaktuelle temaer i samfunnet.

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	1
1. INNLEDNING	3
2. TEORI	4
2.1. POPULÆRKULTUR	4
2.2. POPULÆRKULTUR I LÆREPLANEN	5
2.3. BRUK AV POPULÆRKULTUR.....	5
3. METODE	8
3.1. VALG AV ANALYSEMATERIALE.....	8
3.2. INFORMASJON OM VALGT MATERIAL	8
3.3. VALG AV METODE	8
3.4. DISKURSANALYSE.....	9
3.5. NARRATIV ANALYSE.....	10
4. ANALYSE	11
4.1. SAMMENDRAG AV VALGT MATERIALE	11
4.2. DISKURSANALYSE.....	12
4.3. NARRATIV ANALYSE.....	13
4.4. FUNN AV ANALYSENE.....	14
5. DRØFTING	15
5.1. LÆREPLANEN OG BRUK AV POPULÆRKULTUR.....	15
5.2. BRUK AV POPULÆRKULTUR FRA ANALYSEDEL.....	16
5.3. HVA KAN POPULÆRKULTUR GJØRE MED ELEVERS SYN PÅ RELIGION OG LIVSSYN	18
5.4. BETYDNING FOR MEG SOM LÆRER.....	18
6. AVSLUTNING	20
7. LITTERATURLISTE	22

1. Innledning

I denne oppgaven vil jeg ta for meg problemstillingen: Hva bruken av populærkultur i klasserommet kan gjøre med elevers syn på religion og livssyn. Dette er et interessant tema, fordi bruk av populærkultur er et nytt begrep i læreplanen (LK20), og da kan det være relevant å se på kunnskap om bruken, men også kunnskap om hva det har å si for elever. Disse områdene vil jeg i denne oppgaven vil prøve å utforske. Samtidig er populærkultur noe de fleste møter på, uten å kanskje tenke over det, og derfor vil det være interessant å se hva dette kan gjøre med elever og undervisningen.

I denne oppgaven kommer jeg til å se på teori om populærkultur, hva det er og hva forskere har funnet ut/sett på ved bruken av populærkultur. Jeg har valgt å ha fokus på dette da det kan være nyttig å vite hvilke meninger andre har om temaet og hva de har funnet ut. Jeg tar også for meg læreplanen, hvor jeg legger frem et kompetansemål og et kjerneelement, dette da jeg tenker det kan være relevant til videre drøfting.

I analysedelen vil jeg ta for meg en episode av NRK serien «Selma og jakten på den perfekte tro». Metoden jeg kommer til å bruke i analysedel er kvalitativ tilnærming, hvor jeg tar for meg diskursanalyse og narrativ analyse. Ved hjelp av denne metoden vil jeg se på hvordan produksjonen legger frem innholdet og hvilke meninger og tanker representantene fra de ulike trossamfunnene har om likhet mellom trossamfunnene og konflikt. Her vil jeg avgrense til å fokusere mere på hvilken informasjon som legges frem og hva denne informasjonen gjør, da dette vil være en relevant for elevers syn på religion og livssyn.

Oppgaven går frem slik at jeg først legger frem teori i en egen del, før jeg videre tar for meg metodeteori og bruker det inn i analysen. Til slutt har jeg en drøftingsdel hvor jeg prøver å knytte teori og analyse sammen. Jeg velger dermed å ha relativt klare inndelinger gjennom hele oppgaven, da det føles mest oversiktlig ut.

2. Teori

Som teori i min oppgave om populærkultur vil jeg her presentere sentrale begreper og teorier som jeg vil bruke videre i analysen og drøftingen. Jeg har valgt å bruke Endsjø og Lieds bok: Det folk vil ha (2011), for å se på begreper som populærkultur og temaer innenfor det. Videre har jeg valgt å se på artikler og tidligere forskning (Undheim (2020), Undheim (2017), Andreassen (2016), Lied & Toft (2018), Eriksen (2017)), på bruken og erfaring av populærkultur i klasserommet. Jeg vil også legge frem hva læreplanen sier om bruk av populærkultur.

2.1. Populærkultur

Begrepet populærkultur kan romme mye, man kan se på det som et kulturuttrykk som er lett tilgjengelig og kan sees blant annet på TV, i film, reklame og i bøker, som en naturlig del av hverdagslivet (Endsjø & Lied, 2011, s. 16). Målet skal være å underholde mennesker og å skape glede, engasjement og diskusjon omkring, det har samtidig en meningsskapende funksjon (Endsjø & Lied, 2011, s. 16). I den populærkultur jeg velger å analysere, er religion et middel og mål, hvor målet er å kommunisere ulike religioner, noe jeg kommer nærmere inn på i analysen. Endsjø og Lied (2011) ser på tre trekk som kjennetegner populærkultur. Det ene er den kommersielle siden, hvor målet er å tjene penger på å lage det (Endsjø & Lied, 2011, s. 16). Det andre aspektet er at populærkultur skal føles «nytt», altså at mottakeren skal føle at det er trendy og nyprodusert selv om det kanskje ikke er det (Endsjø & Lied, 2011, s. 17). Siste aspektet kan kalles «glokalt», som vil si at populærkulturen skal føles lokalt, men samtidig globalt (Endsjø & Lied, 2011, s. 17). Dette kan man kjenne igjen i TV-program som for eksempel blir produsert i Norge, men som er hentet fra et annet land.

Når det kommer til å finne religion i populærkultur, vil man se på hva som kjennes igjen og hva som vises til fra ulike religioner (Endsjø & Lied, 2011, s. 18). Om en skal se på rollen religion har fått i samfunnet, gjennom blant annet populærkultur, kan det ifølge Endsjø og Lied (2011, s. 12) virke interessant å se sekulariseringsdebatten som driver rundt i Norge og Europa. Det er noe man har sett de siste årene, at Norge og Europa sekulariseres mer og mer, som vil si at nordmenn for eksempel går mindre i gudstjeneste og andre religiøse tradisjoner (Endsjø & Lied, 2011, s. 12). Men samtidig trenger det ikke bety at religion er på tur å dø ut i Norge, heller at det utvikles til å bli en mer mangfoldig religiøsitet (Endsjø & Lied, 2011, s. 12). Noe som kanskje kan sees i sammenheng med at Norge blir et mer og mer mangfoldig land, og som kanskje kan forsterke grunnlaget for bruk av populærkultur i undervisning.

2.2. Populærkultur i læreplanen

Læreplanen i KRLE er relevant å ta med når det kommer til bruken av populærkultur, spesielt da det i den nye læreplanen (fagfornyelsen) kom et kompetansemål for bruk av populærkultur (Utdanningsdirektoratet, 2020a). Da interessen for bruk av populærkultur har økt med årene (Undheim, 2017, s. 62), kan det kanskje være en av grunnene til at populærkultur er innført i den nye læreplanen. Jeg vil legge frem et kompetansemål, samt et kjerneelement her som kan være nyttig i videre drøfting av bruken av populærkultur i klasserommet. Kompetansemål i KRLE kan for lærere tolkes og håndteres slik de selv vil, noe som gir lærere stor valgfrihet. Et kompetansemål skal beskrive hva elevene må kunne etter ulike trinn, noe som springer ut fra fagets kjerneelement (Utdanningsdirektoratet, 2021). Med tanke på at det nå er et kompetansemål som omhandler populærkultur, velger jeg å sette søkelys på det. Det lyder som følger: Elevene skal kunne «utforske og presentere hvordan elementer fra kristendom og andre religioner og livssyn kommer til uttrykk i medier og populærkultur» (Utdanningsdirektoratet, 2020a, komp. mål nr. 9).

Et kjerneelement er noe av det viktigste faglige innholdet i opplæringen, som elevene må kunne for å mestre faget (Utdanningsdirektoratet, 2019). Et av kjerneelementene i læreplanen for KRLE er etisk refleksjon, som blant annet forteller at gjennom etisk refleksjon kan elevene få «mulighet til å håndtere store og små spørsmål, konflikter og utfordringer med betydning for skolesamfunnet, hverdagslivet og det globale samfunnet» (Utdanningsdirektoratet, 2020b, kjerneelement nr. 5).

2.3. Bruk av populærkultur

Lied og Toft har i sin artikkel "Let me Entertain You: Media Dynamics in Public Schools" (2018) sett på hvordan bruken av populærkultur i et klasserom kan påvirke elevens syn på religion, og kunnskapen elevene sitter igjen med i ettertid. Her ser de blant annet en tendens til at lærere bruker populærkulturelle innslag for å få elevene til å følge med i undervisning (Lied & Toft, 2018, s. 250). Elevene ga læreren mer oppmerksomhet når det ble brukt populærkulturelle innslag som for eksempel filmklipp, dokumentarer og serier (Lied & Toft, 2018, s. 250).

Sissel Undheim (2017) skriver at selv om interessen for populærkultur og religion har økt med årene, visste man ikke så mye om hvordan og hvor mye norske religionslærere bruker populærkultur i undervisningen (s. 62). Noe Andreassen (2016, s. 194) også viser til. Kanskje er det derfor

populærkultur har kommet inn i læreplanen. Undheim (2020, s. 23) skriver at populærkulturelle uttrykk kan være med på å snakke om mangfold, kompleksitet og religionsbegrepet generelt. Undheim (2020, s. 22) viser til at populærkulturelle uttrykk kan få frem religiøst mangfold og tradisjoner på en relevant og engasjerende måte. Men samtidig viser Undheim (2020, s. 25) til at det å jobbe med kildekritikk kan være en fruktbar måte i møte med populærkultur. En annen viktig ting å tenke på er om det vi skal vise er relevant eller utdatert, og det kan være vanskelig for lærere å holde seg oppdatert (Undheim, 2020, s. 25).

Andreassen (2016, s. 136) viser til noen måter å jobbe med religion på, her skriver han om å bruke eksempler som viser bredde og mangfold. Han viser også til at populærkultur kan være fint å bruke for å vise hvordan religion kan forstås på andre måter, samt hvordan det fremstår i samfunnet (Andreassen, 2016, s. 136). Populærkultur kan gi elever noen «knagger» som de kan bruke når de skal lære om religion (Andreassen, 2016, s. 194). Disse «knaggene» kan for eksempel være at de ser religion i praksis gjennom populærkultur.

Andreassen (2016, s. 132-134) mener en viktig tendens lærere må tenke på når de bruker populærkultur i undervisning er faren for et sterkere bilde av stereotypier og skjevt syn på representanter fra en religion. Samtidig kan en utfordring være å få elevene til å analysere de populærkulturelle uttrykkene, samt å få elevene til å se hvordan religion brukes (Andreassen, 2016, s. 195). Andreassen (2016, s. 195) og Undheim (2020, s. 21) understreker at man som lærer må være kritisk til hvilken populærkultur man tar med i klasserommet.

Andreassen (2016, s. 195) er enig med Endsjø og Lied (2011, s. 18) i at man må finne ut hva religion er i det valgte populærkulturelle uttrykket, som vil hjelpe elevene med bevisstgjøring av at religion ikke bare er noe for seg selv. Dette gjør at elevene kan bli mer kritisk og se ulike sammenhenger med at religion ikke bare er i hellige tekster og bygninger (Andreassen, 2016, s. 195). Undheim (2020, s. 23) viser også til populærkulturens potensial til å få elevene til å se mangfoldet religion har, i form av uttrykk og praksiser, som populærkultur kan vise. Samtidig kan populærkultur brukes til å få frem større representasjon, på lik linje som lærebøker og andre religiøse tekster kan vise (Undheim, 2020, s. 21).

Hildegun Eriksen har i sin masteroppgave (2017) sett på hvordan populærkulturelle medier blir brukt i KRLE-undervisning i videregående skole (s. 3). Selv om Eriksens forskning i hovedsak var basert på videregående skole, kan dette også sees på som relevant for ungdomsskole da kompetansemål om populærkultur i læreplanen har en noenlunde lik formulering for ungdomsskole og videregående.

Elever etter 10. trinn skal kunne «utforske og presentere hvordan elementer fra kristendom og andre religioner og livssyn kommer til uttrykk i medier og populærkultur» (Utdanningsdirektoratet, 2020a, komp. mål nr. 9). Mens elever etter videregående skole skal kunne «utforske og analysere hvordan religioner og livssyn kommer til uttrykk i medier og populærkultur» (Utdanningsdirektoratet, 2022, komp. mål nr. 5). I sin masteroppgave viser Eriksens (2017, s. 104) prosjekt noen interessante tendenser til bruken av populærkultur i klasserommet, hvor man kan se at lærere bruker flere innslag av populærkultur, spesielt dokumentarfilm, TV-serie, spillefilm, tegneserie og musikk. Eriksen (2017) finner også at populærkultur brukes for å ta opp aktuelle temaer som foretar samfunnet i dag (s. 105). I likhet med Lied og Toft (2018) ser Eriksen (2017) tendenser til at populærkulturelle innslag i undervisning blir brukt for å fange elevers oppmerksomhet (s. 105). Eriksen (2017) og Lied og Toft (2018) sin forskning viser også at populærkultur allerede har vært en viktig rolle i undervisningen i Religion og etikk-faget. På tross at kompetansemålet som omhandler populærkultur kom inn i den nye læreplanen som ble innført i 2020 (LK20).

3. Metode

I denne delen legger jeg frem hva jeg har valgt av analysemateriale og hvorfor, samt hvilke metoder jeg har valgt å bruke i analysedelen og hvordan jeg skal gå frem i analysen.

3.1. Valg av analysemateriale

I min forskningsoppgave har jeg valgt å ta i bruk en kvalitativ metode for å undersøke materialet jeg har valgt, samt for å svare på problemstillingen min. Materialet som er valgt er episode fem «Alt vi har felles» fra NRK-serien «Selma og jakten på den perfekte tro». Dette kan være et interessant materiale å se i sammenheng med problemstillingen da dette er laget for barn og unge, siden det sendes av NRK-Super, som er en kanal for barn og unge som skal gi ut informativ informasjon på en rettferdig måte (nrksuper, 2021). Det som gjør akkurat denne episoden interessant er fordi representantene i som NRK-super har med materialet er unge selv. Jeg vil derfor ta for meg analysen av denne episoden med i drøftingen sammen med teori som står skrevet i teoridel.

3.2. Informasjon om valgt material

Serien «Selma og jakten på den perfekte tro» er laget av NRK Super og ble tilgjengelig 18. Januar 2021 (Ibrahim, 2021). Det er en serie med fem episoder hvor Selma som jobber i NRK møter forskjellige ungdommer med ulik tro og får et innblikk i livene deres, og hvor Selma får ulike utfordringer i løpet av serien (Ibrahim, 2021, 00:45). Episoden jeg har valgt er den siste episoden, varigheten på denne episoden er 24 minutter, men jeg har valgt å ta for meg de første 15,25 minuttene. Da det er denne delen av episoden som er relevant for min oppgave og problemstilling.

3.3. Valg av metode

Da analysemateriale var valgt, kom ønsket å finne ut hvordan dette kunne brukes i undervisning. Samtidig virket det interessant å se hvordan representantene fra trossamfunnene så likhetene mellom deres religioner, spesielt da det poengteres i episoden at det noen steder i verden er mennesker som handler vondt og går til krig med andre, hvor deres religion blir begrunnet som grunn på handlingene (Ibrahim, 2021, 06:00). Ved kvalitativ tilnærming er fleksibilitet og åpenhet sentrale begreper, hvor «forskningsdeltakerne» i valgt analyseobjekt er med på å styre innholdet i

analysen (Gleiss & Sæther, 2021, s.30). Ved hjelp av Eva Bakøy og Sondre Mosengs bok *filmanalytiske tradisjoner* (2008) vil jeg få hjelp til å analysere materialet som er valgt.

Tekster brukes som del av vår menneskelige kommunikasjon, det kan være en representasjon eller fremstilling som viser sosiale, politiske eller kulturelle former for meninger (Gleiss & Sæther, 2021, s. 118). Ved hjelp av tekstanalyse for å se på en bestemt episode, nærmere bestemt innholdsanalyse, hvor fokuset skal være diskurs- og narrativ analyse. Skal jeg gjennom denne typen metode se på hvordan en som lærer kan bruke innholdet i materialet til å skape diskusjon rundt religion og konflikt, samt å se på hvordan «forskningdeltakerne» formidler sine tanker/meninger rundt disse aspektene.

Innholdsanalyse er en samlebetegnelse på forskjellige tekstanalyser, hvor man baserer seg på kvalitativ metode der man ser på noen temaer eller kategorier i teksten (Gleiss & Sæther, 2021, s. 136). Slike temaer eller kategorier vil i min analyse være diskurs og narrativ. Innholdsanalyse viser til frihet i valg av relevante teoretiske begreper i bruk til analysen (Gleiss & Sæther, 2021, s. 137). Dermed har jeg valgt å fokusere på teorier og begreper som populærkultur, læreplanen og bruk av dette i undervisning, som beskrevet i teoridel. Innholdsanalyser gir ikke mange føringer, men det sentrale er å kombinere relevant teori som fører til fruktbare sider ved tekstene (Gleiss & Sæther, 2021, s. 140). Dette vil jeg prøve på ved hjelp av diskursanalyse og narrativ analyse. Når man skal ta for seg en filmanalyse er det noen momenter det er viktig å legge frem. For det første er handlingsutviklingen viktig å legge frem, deretter kommer karakterenes egenskaper og plass i handlingen (Bakøy & Monseng, 2008, s. 24).

3.4. Diskursanalyse

I diskursanalyse er man opptatt av hvordan språket brukes for å skape mening, som betyr samtale eller drøfting (Gleiss & Sæther, 2021, s. 126). Diskurs er slik produsenten av filmen presenterer handlingen, her inngår rekkefølge av hendelser, valg av perspektiver, samt virkemidler (Bakøy & Monseng, 2008, s. 27). Altså er diskursen slik vi ser filmen, slik vi får tilgang til historien (Bakøy & Monseng, 2008, s. 27). Gjennom denne type metode vil jeg se på hvordan materialet jeg tar for meg legges frem for publikum, samt hva produsenten har valgt å ha fokus på i møte med de ulike religionene. Videre hvordan dette kan brukes til å skape samtaler og diskusjon i klasserommet, og hvordan en lærer kan formidle kunnskapen til elever.

3.5. Narrativ analyse

I neste del av analysen tar jeg for meg det narrative. Narrativ analyse viser til språklige strukturer som skaper mening og formidling om hvordan man forstår ulike situasjoner (Gliess & Sæther, 2021, s. 132). Dette vil hjelpe analysen når det kommer til hvordan representantene fra ulike trossamfunnene ser på likheter ved religionene. Det gjør det mulig å vise hvordan meningsskapning skjer, gjennom for eksempel å lage alternative fortellinger, som kan vise at man kan forstå verden på andre måter (Gliess & Sæther, 2021, s. 136). En narrativ analyse ser på delene av en tekst og hvordan de virker sammen, dette skjer gjennom å dele teksten fra hverandre for å se på tekstens oppbygning og diskutere hvorfor den er som den er (Bakøy & Monseng, 2008, s. 24). Neste steg er å se hva virkningen av delene i teksten har, for å finne hva meningsdannelsen er, som også er målet med analysen (Bakøy & Monseng, 2008, s. 24). Da den episoden jeg skal ta for meg viser til at det er konflikter mellom noen mennesker med ulik religion i enkelte land, ønsker Selma å finne ut hvorfor, samt å vise at man kan være venner tross religion. Den narrative analysen vil fokusere på likheter og meninger som påpekes mellom Zakaria og Philip (representantene i episoden).

4. Analyse

I denne delen skal jeg analysere episode fem «Alt vi har felles» fra NRK-serien «Selma og jakten på den perfekte tro». Jeg vil med hjelp av diskursanalyse og narrativ analyse se hvordan produsentene legger frem handlingen, samt hvordan representantene i episoden ser på likheter ved hverandres trossamfunn. Dette er interessant å finne ut av da problemstillingen handler om bruken av populærkultur, og ved hjelp av å se på disse aspektene ved en valgt type populærkultur vil man kanskje kunne finne måter å bruke dette i klasserommet. Da den valgte populærkultur er tiltenkt barn og unge, og fokuset er å bruke populærkultur i klasserommet på ungdomsskole, kan denne analysen være fruktbar å ha med i videre drøfting.

Analysen er bygd opp slik at jeg først tar for meg litt generell informasjon om det valgte materialet, før jeg går videre til diskursanalysen, og til slutt tar for meg den narrative analysen. Jeg velger å holde analysene adskilt da det vil gi en bedre oversikt. Til slutt vil jeg samle opp mine funn fra analysene.

4.1. Sammendrag av valgt materiale

I den valgte episoden får Selma en utfordring som lyder: «I en verden fylt av krangling og konflikt skal du skape mer forståelse og vennskap» (Ibrahim, 2021, 01:34). Videre møter Selma en jødisk gutt som heter Philip, hvor hun drar på besøk til han og han viser henne hjemmet sitt, samt forteller om typiske jødiske tradisjoner som påvirker hverdagen hans (Ibrahim, 2021, 01:57-05:55). Selma ønsker å løse utfordringen hun fikk, og inviterer derfor Philip og Zakaria (muslimsk gutt som hun besøkte i forrige episode) til å være med i hverandres hellige hus. Dette er noe begge blir med på og understreker at selv om de har forskjellig tro, betyr ikke det at de ikke kan besøke hverandres hellige bygning (Ibrahim, 2021, 06:25-07:03). Alle tre, Selma, Zakaria og Philip drar først til synagogen hvor Philip forteller og viser inne i synagogen og tradisjoner de har (Ibrahim, 2021, 07:04-10:59). Så drar de videre til moskeen hvor Zakaria viser hva som er typisk for moskeen og tradisjoner de har (Ibrahim, 2021, 11:00-14:28). Både Selma, Zakaria og Philip stiller spørsmål til hverandre og synes det var hyggelig å besøke hverandres hellige bygning. Før de til slutt har en kort avsluttende samtale før alle drar hver til sitt, og delen av episoden som jeg skal se nærmere på er over (Ibrahim, 2021, 14:29-15:24).

4.2. Diskursanalyse

I introduksjonen av episoden får vi et innblikk i hvem Selma er og hvorfor hun lager dette programmet. Her nevner hun blant annet at hun ikke tror på noe spesielt, men at hun er redd for å gå glipp av noe fint (Ibrahim, 2021, 00:28), samtidig kalles serien «jakten på den perfekte tro». Det kan tenkes at de gjør dette for å vise åpenhet rundt det å tro på noe, men samtidig kan det få noen til å føle at man må tro på noe for å ikke gå glipp av noe fint. Videre i introduksjonen stilles mange åpne spørsmål som man underveis kan tenke over: «Finnes Gud?, Kan jeg komme til himmelen? Og er religioner slik som sosiale medier, er det smart å høre på de med mange følgere?» (Ibrahim, 2021, 00:35). Dette er åpne spørsmål som kan tenkes at er med for å få en til å tenke underveis i episoden, men også som gjør at man kan stoppe opp og tenke før man ser videre. I denne episoden har produsentene lagt inn en utfordring hvor Selma skal prøve å skape mer forståelse og vennskap, hvor de da knytter dette til religion og konflikter, og stiller spørsmålstegn ved hvorfor det er slik. Produsentene har altså fokus på konflikten i Midtøsten mellom mennesker med ulik tro, hvor de poengterer at man kan få inntrykk av at religion er en del av konflikten (Ibrahim, 2021, 06:00), og ønsker derfor å vise at religion ikke har noe å si for om man kan være venner eller ikke. Dette svarer både Zakaria og Philip på, noe jeg kommer tilbake til i den narrative analysen.

Videre får vi være med inn på besøk til Philip, hvor han viser hvordan han bor og ulike tradisjoner der har hjemme. For eksempel får vi se at de har ulikt bestikk og servise for kjøtt og melk, og vi får høre hvorfor de har dette (Ibrahim, 2021, 01:57-05:55). Gjennom å være med hjem til en jødisk familie kan det tenkes at produksjonen ønsker å vise at de ikke er så forskjellige fra mennesker med andre tro og livssyn, samtidig viser at det ikke bare handler om religion i hverdagen. I tillegg kan seerne få en del kunnskap og informasjon om tradisjoner en vanlig jødisk familie har hjemme, noe man mulig også kan få kunnskap om i en lærebok. I tillegg stiller Selma generelle spørsmål som for eksempel «Hva tror man på når man er jødisk?» (Ibrahim, 2021, 03:08), dette gjør at seerne kan få generell kunnskap fra et ungt perspektiv da spørsmålet ikke legger andre føringer enn at Philip kan svare hva han mener er typisk.

Det neste produksjonen tar for seg er at Philip som er jødisk, og Zakaria som er muslim, skal besøke hverandres gudshus. Før de går inn stiller Selma Philip og Zakaria spørsmål om det er noe man må tenke på før man går inn (Ibrahim, 2021, 07:24 og 11:35), dette kan tenkes at de legger vekt på da dette kanskje er noe de ulike trossamfunnene synes er viktig om de får besøkende, og for at seere kan vise respekt og huske på om de en gang skal besøke et trossamfunn. I tillegg spør Selma om deres forventninger, her får vi et innblikk i hva de tror de skal få se og forbereder seg på å møte.

Videre får vi være med inn hvor vi får en «guidet» tur i de hellige bygningene synagoge og moske. Dette kan virke veldig likt som en ekskursjon hvor det er en representant fra et trossamfunn forteller om bygget og deres tradisjoner, bare at her er det ungdommene som styrer ekskursjonen. Det kan tenkes at dette gjøres for å få se et ungt perspektiv på egen religion. Her får man blant annet informasjon om plassering av ting i gudshusene, forklaringer på hvorfor ting er som de er inne i bygningene, bønn, tora og toraruller og hvor man sitter inne. Altså kan det føles som vi får kunnskap på lik linje som i en ekskursjon. I tillegg kan det virke som at Selma, som da er programlederen holder seg litt i bakgrunnen og lar Philip og Zakaria styre hva de snakker om og ser på. Noe som kan gjøre at vi får innblikk i hva ungdommer synes er viktig å vise frem, og ikke hva produksjonen er ute etter å få informasjon om. Selv om Selma stiller noen spørsmål og har noen føringer underveis. Men noe å tenke på her er at det er jo produksjonen som har valgt representantene, så det vil nok tenkes at produksjonen har en viss kontroll på hva representantene sier.

Noe annet jeg legger merke til er at det ikke er noen andre i synagogen og moskeen når de besøker, som vi kan se. Det kan tenkes at gjør besøkene mer avslappet å være der, samt at man ikke får mere innblikk eller informasjon enn den Philip og Zakaria gir oss og viser oss. Samtidig som man ikke vet om representantene i forkant har fått beskjed om hva som er viktig å nevne. Kanskje det viktigste produksjonen viser og fokuserer på er at representasjonen av de ulike religionene kommer fra to ungdommer, altså fra Philip og Zakaria. Noe som kan gjøre at seerne får et mer åpent og mangfoldig syn på religionene om man i tillegg viser religion fra andre sider, samt at det kan vise ungdommers åpenhet da man kan få inntrykk av at representantene er noe åpen for å lære. Noe som kan komme godt med om man skal bruke denne episoden i undervisning.

4.3. Narrativ analyse

Den første likheten man oppdager er at Philip tar på seg en kippa (hodeplagg) når han skal inn i synagogen, som skal vise skillet mellom menneske og gud. Zakaria har allerede på seg eget hodeplagg som han bruker i moskeen for samme betydning, som han da kan bruke i synagogen da det står for det samme (Ibrahim, 2021, 07:45). Videre påpeker Selma at det ikke er noen bilder i synagogen, dette forklarer Philip og forteller at man ikke vet hvordan Gud ser ut, og dermed ikke har lov til å avbilde gud (Ibrahim, 2021, 09:37). Philip vet at det er likt i islam, og Zakarias forteller om muslimers regler hvor de ikke har lov til å avbilde profeten, da de mener han er for perfekt og ikke

vet hvordan han ser ut. Her finner de også en likhet mellom religionene, og de merker at de har ganske like hovedtrekk ved religionene.

Selma stiller videre et spørsmål til Philip og Zakaria om hva de synes om at noen tror jøder og muslimer ikke kan være venner (Ibrahim, 2021, 10:31). Her er begge guttene veldig enig i at det er dumt at noen mener det, og at man må godta personer for den de er og ikke på bakgrunn av religion (Ibrahim, 2021, 10:44). Philip uttrykker at det er lett å hate noe man ikke har kunnskap om, noe Zakaria er helt enig i (Ibrahim, 2021, 13:52). Zakaria synes mange uttrykker meninger om religion uten å ha kunnskap om det. Både Philip og Zakaria mener man bør ha kunnskap om ting og religioner før man kan ha en mening om noe (Ibrahim, 2021, 14:11). Selma poengterer mot slutten at dette kan være med å vise andre, og poengterer å vise voksne, at det er enkelt og at man kan være venner uansett religion og tro (Ibrahim, 2021, 14:21). Mot slutten av besøkene forteller Selma at hun synes det var gøy å være med når Philip og Zakaria ble kjent med hverandre, det samspiller også med at begge var veldig interesserte og spørrende under hverandres besøk. Samt at de ofte brukte ordene «Kult, fint og gøy» når det gjaldt hverandres tradisjoner. Både Zakaria og Philip forteller at de synes det var veldig gøy, interessant og stas å være med i hverandres gudshus, og det virket ikke som om noen av guttene synes det var ubehagelig eller forkynnende.

4.4. Funn av analysene

Gjennom analysene jeg har gjort ovenfor har jeg funnet ut at ved å stille åpne spørsmål å gi utfordringer i starten av episoden, kan man få seerne til å stoppe opp og tenke over religion og tro. Jeg fant også ut at produksjonen har et fokus på konflikt mellom mennesker med ulik religion, i hovedsak mellom jødedommen og islam, og ønsker å vise og reflektere over at man ikke trenger å være uenige på bakgrunn av religion. Vi har fått et innblikk i hjemmet til en jødisk familie, samt vært på «ekskursjon» i en synagoge og i en moske. Her fikk vi en del informasjon og kunnskap om hvordan det ser ut og tradisjoner de har. Det kan virke som produksjonen ønsker å vise åpenhet både blant de som er med i episoden, Selma, Zakaria og Philip, men også for seerne. Men at man selvfølgelig må være kritisk, da man ikke vet hvem som faktisk bestemmer hva representantene skal fortelle, og hva produksjonene viser. I tillegg vises det at det er mange likheter mellom religionene, noe som gjør det kanskje enda mer viktig å diskutere hvorfor nokså like religioner kan være så uenige. Det legges også stor vekt på at man ikke skal dømme og uttale seg om noe man ikke har kunnskap om, og heller vise åpenhet og respekt. Dette er poeng som kan være interessant å ta med i drøftingen, med tanke på bruk i undervisning.

5. Drøfting

I denne delen vil jeg koble teoridelen (kap. 2) opp mot analysedelen (kap. 4), og drøfte rundt teori og analyse. Jeg har valgt å dele opp drøftingsdelen inn i flere bolker, hvor jeg først ser på læreplanen og bruken av populærkultur. For så å gå videre til å se på hvorfor og hvordan man kan bruke materialet fra analysedelen i klasserommet. Videre vil jeg se på hva bruken av populærkultur kan gjøre med elvers syn på religion og livssyn, og til slutt tar jeg kort for meg betydningen dette har for meg som kommende KRLE-lærer.

5.1. Læreplanen og bruk av populærkultur

Da det i den nye læreplanen (fagfornyelsen) kom inn et kompetansemål om populærkultur (kap. 2.2), kan det tenkes at fokuset på bruken av det i klasserommet har økt. Men hva menes egentlig med «utforske og presentere hvordan elementer fra kristendom og andre religioner og livssyn kommer til uttrykk i medier og populærkultur» (Utdanningsdirektoratet, 2020a, komp. mål nr. 9). Det kan tenkes at man ønsker å bevisstgjøre for elevene at man kan finne religion og livssyn i det man til vanlig ikke ville lagt merke til. Samtidig kan det være viktig å bevisstgjøre lærere om at populærkultur ikke bare skal brukes til underholdning for å få elevers oppmerksomhet, som Lied og Toft (2018, s. 250) fant ut at det kunne bli brukt som (kap. 2.3). Et viktig element i kompetansemålet er ordet «utforske», her kan det å arbeide med populærkulturen i ettertid, kanskje føre til at flere kompetansemål blir nådd, samt at fokuset på læring også kobles inn. Dette er noe Lied og Toft (2018, s. 251) også har sett på. Samtidig vil dette gjøre at målet i læreplanen om populærkultur ikke bare blir brukt som underholdning.

Som nevnt i teoridel (kap. 2.3) har Eriksen (2017) og Lied og Toft (2018) funnet at populærkultur ble brukt lenge før kompetansemålet kom. Noe som kanskje viser viktigheten av å ha populærkultur som et kompetansemål og kanskje begrunne hvorfor det kom, da mange lærere ser nytten av å bruke populærkultur i sin undervisning. Noe annet Eriksen (2017) la frem var at bruken av populærkultur ofte ble knyttet opp mot samfunnsaktuelle temaer. Dette kan kjennes igjen i analysedelen da det ble satt søkelys på konflikter som pågår i dag (kap. 4.4). Dermed kommer tanken på om kompetansemålet som omhandler populærkultur kan knyttes opp mot dagsaktuelle temaer i samfunnet. Da vil det å bruke nyheter som populærkultur inngå i et slikt kompetansemål, fordi det kan tenkes at nyheter absolutt er dagsaktuelle temaer.

Når det kommer til å knytte episoden fra analysen til læreplanen, vil jeg legge frem kjerneelementet (kap. 2.2) hvor det omtales at det å kunne håndtere store og små spørsmål, samt konflikter som omhandler blant annet samfunnet. For i analysen ovenfor (kap. 4.4) vises det til at episoden stiller åpne spørsmål og gir utfordring knyttet til konflikter i samfunnet, noe som samspiller med kjerneelementet. Samtidig fokuserer episoden i analysen på konflikter og utfordringer i samfunnet, som også står skrevet i det gitte kjerneelementet (kap. 2.2). Dette kan vise at ved å bruke episoden som ble analysert ovenfor (kap. 4), kan man oppnå målene i både kompetansemålet, og også kjerneelementet.

5.2. Bruk av populærkultur fra analysedel

Her vil jeg se på hvordan man kan ta i bruk episoden fra analysedel (kap. 4) i klasserommet. I teoridelen (kap. 2.3) kan man se at Undheim (2020, s. 22) mener at ved å bruke populærkultur kan man fremme religiøs mangfold og tradisjoner som kan virke relevant og engasjerende. Dette kan man kjenne igjen i den gitte episoden, da man får møte to unge gutter fra to ulike trossamfunn, som da viser mangfold, samt at man får man et innblikk i ulike tradisjoner som de har. Da episoden har med ungdommer, og man i skolen kan vise denne populærkulturen til ungdommer, kan dette virke relevant og engasjerende for elevene. Videre kan man ved bruk av den gitte episoden i analysedel (kap. 4) se noen måter på hvordan religion og livssyn er i samfunnet vårt, da vi får være med hjem til en jødisk familie og høre om deres tradisjoner (kap. 4.2). Dette er noe Andreassen (2016, s. 136) påpeker at populærkultur kan være med på å vise (kap. 2.3). Men som nevnt i analysedel (kap. 4. 2) bør man tenke på hvem som har makten i episoden, altså at det muligens er produksjonen som lager programmet som i stor grad styrer hva som skal vises. Samtidig som man ikke vet om noen har fortalt Zakaria og Philip hva de skal snakke om underveis. Dette samspiller med Andreassen (2016, s. 195) og Undheim (2020, s. 21) som vektlegger det å være kritisk til hvilken populærkultur man tar med inn i klasserommet (kap. 2. 3). Så selv om man ser mange positive sider ved bruken, kan et kritisk blikk alltid være lurt.

En annen ting Andreassen (2016, s. 194) viser til er å gi elever «knagger» som de kan bruke for å lære om religion på (kap. 2.3). Det å se ulike religioner i praksis gjennom populærkultur, kan hjelpe elever å huske ulike tradisjoner som ulike religioner har. Dette kan tenkes at er spesielt relevant for bruk i klasserommet for å gi elever hjelp til læring via ulike metoder, slik at elevene kan få en annen type læring enn å for eksempel jobbe fra en lærebok.

Et annet moment ved bruk av denne type populærkultur i klasserommet jeg vil trekke frem er om denne episoden, hvor man får være med i to forskjellige gudshus, kan være et annet alternativ isteden for ekskursjon. Kanskje den ikke kan erstatte ekskursjoner i seg selv, hvor man da besøker og kan se, lukte og kjenne på ulike ting i bygningen. Men gjennom å se episoden fra analysedelen (kap. 4) får man en god del informasjon om hva som finns og hva man gjør i et hellig bygg, samt se på relativt lik måte som i en ekskursjon. Samtidig som en kanskje ikke får like mye kunnskap ved å se episoden versus være der, vil det spare en god del tid å se episoden versus å besøke gudshuset. Men igjen bør man tenke på at her er det representanter som «guider» i sitt eget gudshus, mens i en ekskursjon, kan for eksempel læreren selv styre innholdet. Kanskje vil det ikke føles like vanskelig for noen elever, og foresatte å se en slik video på skolen, enn å dra inn i for eksempel en moske eller synagoge. Det kan nok ikke erstatte ekskursjon, men som et alternativ for ekskursjon vil det kanskje være mulig å bruke. Kanskje kan det å se en slik episode før en drar på besøk til et gudshus, gjøre at elever ikke føler på et ubehag å være med. Det forårsaker selvfølgelig at elevene opplever episoden som vennlig og ikke kjenner på ubehag ved å se og høre om ulike tradisjoner de vi møter i episoden har.

Hvordan man kan jobbe med episoden som ble brukt i analysedel i klasserommet, kan nok gjøres på mange måter. Jeg ønsker å eksemplifisere noen måter man kan ta det med i klasserommet på. Målet med populærkultur er som i kap. 2.1. å blant annet skape engasjement og diskusjon. Dette kan for eksempel gjøres gjennom å ta tak i spørsmålene som blir stilt i episoden (kap. 4. 2), og da la elevene i grupper diskutere hva de tenker om spørsmålene. Videre kan man for eksempel fokusere på konflikter og utfordringer, som episoden også gjør (kap. 4. 2) og som er nedfelt i kjerneelementet (kap. 2. 2). Dette kan gjøres ved å ha samtaler og oppgaver knyttet til konflikter i verden, hvor elevene får mulighet til å reflektere og utforske hvorfor konfliktene oppstår, og hva eleven selv tenker om dette. Da man i episoden får innblikk i Zakaria og Philip sine tanker rundt dette (kap. 4. 3), vil det kanskje være fruktbart å la elevene prøve å reflektere rundt det samme for så å høre om deres tanker i episoden. Samtidig kan man gi elevene mulighet til å ha et kritisk blikk når de ser episoden, og lar da elevene selv reflektere over for eksempel om episoden viser nok representativitet.

En annen måte å undervise om episoden i klasserommet, kan være å fokusere på hvilken kunnskap og informasjon man får om de gitte religionene og livssynene som vises i episoden (jødedom og islam). Om man bruker episoden som for eksempel en innledning til å lære om de ulike religionene og livssynene, kan det kanskje hjelpe elevene å feste «knagger» når de skal lære, som Andreassen (2016, s. 136) nevnte (kap. 2. 3). Det å bruke episoden fra analysedelen (kap. 4) kan tenkes at kan

være med på å skape diskusjoner, refleksjoner og kunnskap rundt temaer som konflikt, religion og livssyn, samt mangfold og tradisjoner. Noe som knytter kompetansemål og kjerneelement opp mot undervisningen (kap. 2. 2). Her også kan elevene være med å reflektere hvilken informasjon og kunnskap de får å episoden versus i læreboken, og lar da elevene utforske og sammenligne hvor de får best informasjon og hvorfor.

5.3. Hva kan populærkultur gjøre med elevers syn på religion og livssyn

Ved å bruke populærkultur i klasserommet kan det tenkes at elevers syn på religion og livssyn kan endres, dette er noe jeg vil se på her. Siden forskning viser at populærkultur fanger elevers oppmerksomhet (kap. 2.3), kan det tenkes at det som vises av populærkultur i klasserommet er med på å forme elevers syn på religion og livssyn i stor grad. Spesielt om en tenker at det å fange elevers oppmerksomhet betyr at de lærer godt av det. Dermed vil det nok være lurt å vise populærkultur som er relevant for elevene. Dette er noe Leid og Toft (2018) viser til i sin forskning (kap. 2. 3).

Et annet aspekt populærkulturelle uttrykk kan gjøre med elevers syn på religion og livssyn, er at det kan hjelpe til med å være kritisk og å se sammenhenger gjennom å vise at religion og livssyn ikke bare er hellige tekster og gudshus (kap. 2. 3). Dette kan få elever til å se mangfold gjennom å vise større representasjon ved hjelp av populærkultur. Men samtidig kan det være lurt å passe på at populærkultur ikke fører til stereotyper og et skjevt syn på representanter og tradisjoner ved religion og livssyn (kap. 2. 3). Noe som kan gi elever feil kunnskap og føre til misforståelser for elevene rundt religion og livssyn.

Men noe Eriksen (2017) og Lied og Toft (2018) fremlegger er tendenser til at populærkulturelle innslag brukes for å fange elevers oppmerksomhet (kap. 2. 3). Det kan tenkes at det er fint å få elever oppmerksomhet i klasserommet, men at man får det på grunnlag av læring og ikke bare underholdning. Altså at man viser populærkultur av faglig grunnlag, og ikke bare for å fylle undervisningen med noe. Dette samspiller med kompetansemålet om populærkultur (kap.2. 2).

5.4. Betydning for meg som lærer

For meg som kommende KRLE-lærer vil kunnskap om bruk av populærkultur ha en relevant betydning. Spesielt da man skal gjennom læreplanen og man skal nå kompetansemålene, og når populærkultur er nedfelt i dette (kap. 2. 2). Men samtidig vil det være viktig å være klar over noen

aspekt ved bruken, som blant annet at man bør holde seg oppdatert på hva som finnes, og at man ikke bruker utdatert materiale, og også bruke relevant populærkultur i forhold til undervisningen (kap. 2. 3). Dette er viktig for å ikke gi elevene et skjevt eller feil syn på religion og livssyn, men heller la de reflektere selv ved hjelp av relevant materiale (kap. 2. 3). Her kommer det med å være kildekritisk inn, at man som lærer er kritisk til hva man kan bruke og hvorfor, samt at man viser elevene at en lærer også er kildekritisk for at elevene skal kunne være kildekritisk selv. Dette er noe Andreassen (2016, s. 195) og Undheim (2020, s. 21) også understreker (kap. 2. 3).

Men ved bruk av populærkultur i klasserommet kan man kanskje variere mere på undervisningen og bruke ulike metoder for at elevene skal få til best mulig læring. Det kan også tenkes at jeg som lærer har fått mulighet til å oppdatere elevene lettere på dagsaktuelle temaer og ting som skjer i samfunnet, ved å for eksempel bruke nyheter som kan kobles opp mot temaer som omhandler religion og livssyn (kap. 5. 1).

6. Avslutning

I denne oppgaven har jeg sett på bruken av populærkultur i klasserommet, og hva det kan gjøre med elevers syn på religion og livssyn. Jeg har i løpet av teoridelen sett på hva tidligere forskning og læreplanen sier om temaet. Hvor man blant annet så tendenser til at populærkultur ble brukt for å få elevers oppmerksomhet, for å fremme religiøs mangfold og tradisjoner. Det kan hjelpe til å forstå religion og livssyn i samfunnet og å ta opp aktuelle temaer i samfunnet (kap. 2).

Jeg har gjennom diskursanalyse og narrativ analyse sett på en valgt episode av NRK serien «Selma og jakten på den perfekte tro». Her så jeg på hvordan produsenten av serien har valgt å legge episoden jeg brukte frem for publikum, samt å se på hvordan representantene fra de to ulike trossamfunnene (jødedom og islam) ser på likhet. Her fant jeg at den valgte episoden la fokus på konflikt og vennskap, hvor målet var å skape vennskap på tvers av religioner og livssyn (kap. 4. 4). Men ser at det er viktig å tenke på hvem som styrer innholdet og hvem som velger representanter, da disse nok i stor grad legger føringen for innholdet. I tillegg kunne man få en del kunnskap og informasjon om religion og tradisjoner som jødedom og islam har, gjennom å følge to representanter inn i en moske og en synagoge. Her også påpeker jeg at man må være kritisk til bruken av representanter, samt hva de forteller. Men man fikk også innblikk i at det er en del likheter mellom trossamfunnene, som var interessant å se.

Videre så jeg gjennom drøftingsdelen på læreplanen og bruk av populærkultur (kap. 5. 1). Her kan man se at det kan være viktig å arbeide med populærkulturen i ettertid, og ikke bare bruke det til underholdning. Da vil kanskje flere kompetansemål og også kjerneelement blir nådd, hvor det å «utforske» og å knytte opp mot dagsaktuelle temaer kan være nyttige fremgangsmåter. Neste punkt i drøftingen var bruken av analyse materialet i klasserommet, hvor man via episoden kan fremme og gi kunnskap om religiøs mangfold og tradisjoner, samt at man får se religion og livssyn fra to ungdommers perspektiv. Ved å bruke den gitte episoden i klasserommet, kan man for eksempel skape diskusjon og refleksjon ved å samtale om temaer og spørsmål som duker opp underveis i episoden (kap. 5. 2), og man kan gi elever mulighet til å reflektere og være kritisk til bruk av og innholdet i en slik episode. Jeg tok også for meg hva populærkultur kan gjøre med elevers syn på religion og livssyn, hvor bruken av det blant annet kan gi elevene et bredere syn på religion og livssyn, hvor de ser at det er mer enn hellige tekster og gudshus (kap. 5. 3). Det kan vise større representasjon, men også føre til stereotypier og et skjevt syn, som ikke vil være så heldig.

Til slutt i drøftingen la jeg frem betydningen for meg som lærer, hvor det å holde seg oppdatert på hva som finns av populærkultur og å være kritisk til hva man tar med i klasserommet, kan være viktige aspekt ved bruken (kap. 5. 4). Samt det å ha et faglig grunnlag for hvorfor man som lærer gjør som man gjør, men at bruken kan føre til mer varierende undervisning.

Veg hjelp av denne oppgaven har jeg fått innsikt i bruk av populærkultur og hva dette kan gjøre med elevers syn. Noe som kan være relevant for meg som kommende KRLE-lærer. Jeg tar med meg flere tips, synspunkter og erfaringer fra bruk av populærkultur. Som forhåpentligvis vil gjøre meg mere rustet til bruken av populærkultur selv. Det har vært en interessant prosess, men også litt krevende, som det nok skal være.

7. Litteraturliste

Andreassen, B. O. (2016). *Religionsdidaktikk: En innføring*. (2. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.

Bakøy, E. & Moseng, J. O. (2008). *Filmanalytiske tradisjoner*. Universitetsforlaget.

Endsjø, D. Ø & Lied, L. I. (2011). *Det folk vil ha: Religion og populærkultur*. Oslo: Universitetsforlaget.

Eriksen, H. L. (2017) *Populærkultur i Religion og etikk: En kvantitativ undersøkelse av læreres bruk av populærkultur i undervisningen i Religion og etikk på offentlige videregående skoler*.

[Masteroppgave]. Bergen: Universitetet i Bergen.

<https://bora.uib.no/bora-xmlui/bitstream/handle/1956/16497/Masteroppgaven-Hildegunn-L--Eriksen.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Gleiss, M. S. & Sæther, E. (2021) *Forskningsmetode for lærerstudenter*. (1. utg.). Cappelen Damm Akademisk.

Ibrahim, S. (Programleder). (2021, 18. januar). Alt vi har felles [Episode i TV-serie]. I H. Gulliksen (Redaktør), *Selma og jakten på den perfekte tro*. NRK.

<https://tv.nrk.no/serie/tema-religion/sesong/2/episode/5/avspiller>

Lied, L. I. & Toft, A. (2018). "Let me Entertain You": Media Dynamics in Public Schools. I Lundby, K. (red.), *Contesting Religion: The Media Dynamics of Cultural Conflicts in Scandinavia*. (s. 243-258). Berlin/Boston: De Gruyter.

<https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/9783110502060-019/html>

Nrksuper. (2021, 1. november). *Ditt barns personvern – vårt felles ansvar*.

<https://nrksuper.no/personvern>

Undheim, S. (2017). Kan populærkultur og døde religioner vekke liv i religionsfaget? I von der Lippe & Undheim (red.). *Religion i skolen: Didaktiske perspektiver på religion og livssynsfaget*. (s. 54-69). Oslo: Universitetsforlaget.

Undheim, S. (2020) Helt seriøst!? Om populærkultur i KRLE og Religion og Etikk. *Religion og livssyn*, 2020 (2), s. 20-29
https://www.researchgate.net/publication/351617453_Helt_seriost_Om_populaerkultur_i_KRLE_og_Religion_og_etikk

Utdanningsdirektoratet. (2019, 18. november). *Hva er kjerneelementer?*
Utdanningsdirektoratet.
<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/stotte/hva-er-kjerneelementer/>

Utdanningsdirektoratet. (2020a). *Læreplan i kristendom, religion, livssyn og etikk (KRLE) (RLE01-03)*. Fastsatt som forskrift. Læreplanverket for kunnskapsløftet 2020.
<https://www.udir.no/lk20/rle01-03/kompetansemaal-og-vurdering/kv178>

Utdanningsdirektoratet. (2020b). *Læreplan i kristendom, religion, livssyn og etikk (KRLE) (RLE01-03)*. Fastsatt som forskrift. Læreplanverket for kunnskapsløftet 2020.
<https://www.udir.no/lk20/rle01-03/om-faget/kjerneelementer?lang=nob>

Utdanningsdirektoratet. (2021, 31. august). *Hvordan ta i bruk nye læreplaner?*
Utdanningsdirektoratet.
<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/stotte/hvordan-ta-i-bruk-lareplanen/>

Utdanningsdirektoratet. (2022). *Læreplan i religion og etikk – fellesfag i studieforberedende utdanningsprogram (REL01-02)*. Fastsatt for forskrift. Læreplanverket for kunnskapsløftet 2020.
<https://www.udir.no/lk20/rel01-02/kompetansemaal-og-vurdering/kv172>